

150106 Trettondedag jul, första årgången Marcus Willén

*”Res dig, stråla i ljus!
Ditt ljus är här,
Herrens härlighet går upp över dig.
Jorden är höljd i mörker,
töcken omger folken,
men över dig skall Herren stråla,
över dig skall hans härlighet visa sig.
Folken skall vandra mot ditt ljus,
kungar mot glansen av din soluppgång.
Lyft blicken och se dig omkring!
Alla samlas och kommer till dig.” (Jes 60)*

Ut ur huset, in med ljuset! Ja, vad behöver vi mest av allt så här om inte ljus. Vi får göra som Jesus, promenera runt. Promenaden skänker oss psykiskt välbefinnande, och så hinner vi reflektera över tillvaron under tiden. Som i söndags, då jag med familjen var ute och promenerade i skogen vid Karlslunds herrgård. Som spädbarnsföräldrar hann vi förstås inte ut före solens nedgång. Mörker rådde, genombrutet av månen, stjärnor och avlägsna fönster. Sonen såg varelser och väsen mellan träden. Själv gick jag och funderade över hur mänskligheten kommer att tänka när Betelgeuse, den tionde ljusstarkaste stjärnan på himlavalvet, exploderar till en supernova inom tusen år, och hur dess styrka då kommer att överträffa månens sken på natthimlen om vi får tro astronomerna. Då gnydde det från barnvagnen. Mina tankar föll från himlen över min tre veckor gamla dotter. Så måste det ha varit efter de tre vise männens ökenfärd, när de kom fram till Betlehem. Så måste det ha varit när Josef och Maria flydde undan Herodes med sitt spädbarn genom Egyptens ökensand. Sär är det även idag när Jesus kommer till oss i vintermörkret.

Idag på trettondagen är det uppenbarelsens dag (gr. epifanía), epifanin, uppenbarelsen, handlar om att göra synligt, att ge ljus åt, att avslöja och samtidigt manifesteras att Jesus är guds son. Det är således också en teofani, en Gud som visar sig. Och teofanin återföljs av en gudomlig vision. Visionen med Jesu födelse är att möjliggöra Guds egen sons död, för att *”var och en som tror på honom skall ha evigt liv”*. (Joh 6:40)

Eller som det sammanfattas i 2 Tim 1:9–10, där epifanía används både om liv och död: *”Han har räddat oss och kallat oss med en helig kallelse, inte på grund av våra gärningar utan genom sitt beslut och sin nåd, som han skänkte oss i Kristus Jesus redan före tidens början. I ömen som har blivit uppenbar nu när vår frälsare Kristus Jesus trätt fram. Han har utplånat döden och dragit liv och oförgänglighet fram i ljuset”*.

De tre vise männen, magerna, magoi, stjärntydarna, har sett stjärnan. Varifrån kom de? Mindre Asien, Arabien, Egypten? Ingen vet. Det sägs att de kom från *”där solen stiger upp”*, i Matt 2:1 *”från österland”*.

Det är alltså oklart *varifrån* de vise kom. Lika oklart är det *om* de kom eftersom texten så klart är en sammansättning av Ps 72 och Jes 60. Men det är klart *varför* de kom.

I texten har de tre hovastrologerna två funktioner:

1. De har insett att en kung har fötts och kommer för att hylla honom. Det ger en socio-ekonomisk förklaring. En ny kung hyllas för att givarna skall erhålla fördelar.
2. Den andra förklaringen är teologisk-geografisk. Poängen för Matteus är att han, genom att sätta in de tre vise männen, vid Jesu födelse, tre icke-judiska män, är att visa hur den jordiske kung Herodes, som borde känna till profetiorna från Gamla testamentet, varken förstod sig på eller hyllade den himmelske konung som fötts som ättling till kung David.

På så vis introduceras johannesevangeliets återkommande tema, att de upphöjda bland Jesu eget folk hade svårt att förstå, medan de enkla, de ringa, är de som kommer att röra vid hans manteltofsar eller tvätta hans fötter.

Åter till natthimlen. Stjärnan är en uråldrig symbol som återkommer i alla religioner. Den som söker stjärnan söker det gudomliga, det eviga, det som inte kan uppnås. Under antiken, under Jesu tid, talade man om "nattens öga". Den som följer ögat söker hopp i mörkret, söker att få skåda en himmelsk budbärare. Hoppets bärare. Under julmorgonen är det inte, som runt medelhavet, kärleksgudinnan Venus stjärna som lyser på avstånd. Utan julstjärnan visar vägen till den Gud som nedstigit till jorden med sin gudomliga kärlek. Som det heter i Joh 3:16: "*Så älskade Gud världen att han gav den sin ende son, för att de som tror på honom inte skall gå under utan ha evigt liv.*" Och en förutsättning är jungfrun Maria, som blir till en jordisk spegelbild av stjärnan. I den stora Mariahymnen Ave Stella Maria hälsas Maria som havets stjärna, den stjärna som ledde sjöfarare på Medelhavet. I judisk-kristen tradition har havet även en metaforisk betydelse; havet är hedningafolken runt Medelhavets kuster. Maria i stjärnan tänks leda dem mot det heliga landet, till stjärnan över Betlehem, ner mot ett stall och in till krubban, där alla folk sedan dess skall hylla honom. Från alla länder i alla tider, "*skall folken vandra mot ditt ljus*", heter det ju i Jes 60.

Uppenbarelsen sker i födelsen - uppenbarelsens ljus, i döden – ljuset av uppståndelse

Om detta handlar stjärnan i öster. Vi följer alla stjärnan. En tid lyser den över våra liv, en annan famlar vi i mörkret. Glädje eller ångest. Beslutsamhet eller vilsenhet. Dag eller natt. Oavsett så har stjärnan stannat över våra liv, här och nu.

Här i kyrkan får vi genom Ordet och Måltiden del i det ljusets rike som skall komma. Genom Ordet gör vi oss redo att vandra fram till krubban, till altaret, för att falla ned och fyllas "*av stor glädje*". Vi behöver inga gåvor, inget guld, ingen rökelse eller myrra. I stället är det vi som får ta emot:

I födelsen – uppenbarelsens ljus

I döden – ljuset av uppståndelse

Amen

BÖN

Upplys Herre, världen vida

Med ditt ord, ditt klara ljus,

Att sitt sken det måtte sprida

Till vart land och varje hus.

Giv att det må frukter bära

Som förhärligar din ära.

Amen